

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ З ПРОТИДІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИМ ЗАГРОЗАМ

Тези присвячено аналізу державної політики України у сфері протидії інформаційно-психологічним загрозам. Розкрито основні проблемні питання щодо забезпечення інформаційної безпеки та підвищення стійкості суспільства до зовнішнього інформаційного впливу. Підкреслено значення міжсекторальної взаємодії, медіаграмотності населення та розвитку національного інформаційного простору. Окреслено перспективи вдосконалення державної політики у цій сфері з урахуванням викликів сучасної повномасштабної війни.

Ключові слова: інформаційна безпека, гібридна війна, стратегічна комунікація, медіаграмотність.

У сучасних умовах гібридної війни, яку Російська Федерація веде проти України, дедалі більшого значення набуває інформаційно-психологічний компонент. Агресор активно використовує засоби інформаційного впливу з метою маніпулювання свідомістю громадян, дестабілізації суспільно-політичної ситуації, підриву довіри до державних інституцій та послаблення національної єдності. Протидія цим загрозам стала одним із головних напрямів державної політики у сфері безпеки.

Інформаційно-психологічні операції є складовою частиною гібридної агресії, яка поєднує військові, економічні, дипломатичні, кібернетичні та медійні інструменти. У межах такого протистояння ворог намагається впливати не лише на збройні сили чи інфраструктуру, а й на морально-психологічний стан суспільства. Маніпуляція інформацією, поширення фейкових новин, дезінформації, пропаганда, створення паніки, підрив віри у перемогу - це лише частина арсеналу, який використовується в межах інформаційної війни. У відповідь на ці виклики Україна поступово вибудовує цілісну систему інформаційної безпеки, в якій задіяні державні, громадські, освітні та медійні інституції [3].

Поширення фейкових новин і дезінформації часто відбувається через соціальні мережі, месенджери та підконтрольні інформаційні ресурси, що дозволяє агресору швидко охоплювати широку аудиторію. Особливо небезпечною є та інформація, яка виглядає правдоподібно та викликає сильні емоції - страх, злість, недовіру. Такий контент легко сприймається, поширюється і здатен викликати паніку, масове обурення або сумніви щодо дій держави. Ворог цілеспрямовано використовує слабкі місця в українському інформаційному полі, наприклад - чутливі теми, як-от мобілізація, втрати на фронті, економічні труднощі чи міжнародна підтримка.

Саме тому боротьба з інформаційно-психологічними операціями вимагає комплексного підходу. Важливо не лише технічно блокувати ворожі ресурси, а й навчити громадян розпізнавати маніпулятивний контент. У цьому процесі ключову роль відіграють журналісти, освітяни та громадські організації, які доносять перевірену інформацію, пояснюють ризики інформаційного впливу та формують навички критичного мислення. Крім того, співпраця між органами влади, медіа й громадянським суспільством допомагає створити єдиний інформаційний фронт, здатний протистояти дезінформації на всіх рівнях - від місцевого до національного.

Окрему увагу слід приділити еволюції підходів Росії до проведення інформаційно-психологічних кампаній. У період з 2014 до 2021 року були зафіксовані спроби створення багаторівневої системи впливу, яка поєднує «м'яку силу» та дезінформаційні вкиди, що часто маскуються під журналістику. Російські інформаційні кампанії активно залучають соціальні мережі, бот-мережі та підконтрольні ресурси, що підвищує складність виявлення джерел впливу. Дослідження демонструють системність таких атак, які часто супроводжуються спробами дискредитувати українські державні інституції [1].

Особливе значення у реалізації таких операцій мають цифрові платформи. Російські спецслужби активно використовують соціальні мережі, такі як Facebook, X (Twitter), YouTube, TikTok, Telegram тощо, як основний канал розповсюдження інформації. Задіяні цілі мережі фейкових акаунтів, тролі, боти, псевдоексперти - усе це створює ілюзію масової громадської думки або нібито «внутрішньої» критики української влади. При цьому алгоритми платформ допомагають поширювати сенсаційний або емоційно заряджений контент, що підвищує його вірусність та досяжність аудиторії. У цьому контексті, значну роль

відіграє вплив на підсвідомість: через повторювані наративи (наприклад, про «корумповану владу», «зраду» або «втому Заходу») формується атмосфера зневіри, апатії або ворожості до власної держави.

Ще одним важливим компонентом цієї багаторівневої інформаційної системи є використання підконтрольних медіаресурсів - телеканалів, інформаційних агенцій, блогерів, YouTube-каналів, які формально не мають прямого зв'язку з державою-агресором. Їхнє завдання - нібито з позицій незалежних джерел підкріплювати наративи Кремля та просувати спотворену реальність, яку важко одразу спростувати. За даними досліджень, зокрема аналітичних центрів ЄС та США, ці кампанії мають чітко визначені цілі: посіяти сумніви, підірвати довіру до державних інституцій України, дискредитувати керівництво країни, деморалізувати населення, знизити підтримку армії та спровокувати внутрішні конфлікти [1].

Одним із ключових напрямів державної політики стало впровадження стратегічних комунікацій - тобто системної взаємодії між органами влади та громадянами з метою поширення достовірної, актуальної інформації, а також формування довіри до офіційних джерел. В умовах війни стратегічні комунікації мають вирішальне значення: вони не лише доносять правду, але й зміцнюють морально-психологічну стійкість населення.

Дослідники відзначають, що ефективність стратегічних комунікацій залежить не лише від технологічної бази, а й від культури комунікації між органами влади та суспільством. Успішна модель комунікації передбачає не лише інформування, а й залучення громадян до обговорення та спільного реагування. Важливо не просто спростовувати фейки, а й пояснювати логіку та механізми їх поширення. Це сприяє формуванню інформаційного імунітету в суспільстві [3].

У практичному вимірі реалізація цієї політики відбувається через низку інституційних та законодавчих ініціатив. Зокрема, в Україні функціонують: Центр протидії дезінформації при РНБО, Національна рада з питань телебачення і радіомовлення, Держспецзв'язку, кіберпідрозділи в структурах СБУ та ЗСУ. Ці органи координують діяльність у сфері моніторингу інформаційного простору, реагування на загрози, блокування ворожих інформаційних ресурсів та просування проукраїнських наративів [2].

Експерти наголошують на потребі вдосконалення координації між цими структурами. Наявність окремих відомств, які іноді дублюють функції, вимагає створення єдиної інтегрованої платформи для обміну інформацією та оперативного реагування. Це дозволить швидше виявляти фейкові наративи, підвищити якість реагування та налагодити проактивну інформаційну політику [2].

Важливою частиною політики протидії інформаційно-психологічним загрозам є також підтримка незалежних медіа та журналістів, які відіграють ключову роль у забезпеченні доступу до об'єктивної інформації. Держава реалізує програми грантової підтримки ЗМІ, зокрема на деокупованих територіях, де інформаційне відновлення має критичне значення для повернення довіри до українських інституцій. Окремо слід відзначити важливість розвитку медіаграмотності населення. У цьому напрямі держава співпрацює з міжнародними організаціями, освітніми установами та громадськими ініціативами, зокрема в межах таких програм, як «Фільтр», «Вивчай та розрізняй», «Онляндія» тощо. Підвищення рівня критичного мислення серед молоді, вчителів, держслужбовців та широких верств населення - це інвестиція у стійкість держави до будь-яких форм інформаційного тиску в майбутньому.

Крім того, одним із пріоритетних завдань державної політики є розробка й оновлення законодавчої бази у сфері інформаційної безпеки. У 2021–2023 роках було подано кілька важливих законопроектів, зокрема щодо протидії дезінформації, кібербезпеки, регулювання діяльності онлайн-платформ, забезпечення прозорості медіавласності. Попри складнощі в ухваленні окремих законів, Україна поступово адаптує своє правове поле до викликів часу та практик ЄС і НАТО. У цьому контексті важливою є й міжнародна співпраця. Україна активно долучається до програм Європейського Союзу та НАТО, спрямованих на обмін досвідом, навчання фахівців, спільні дослідження і розробки інструментів протидії пропаганді. Така співпраця зміцнює спроможності нашої держави в інформаційному протиборстві та водночас інтегрує Україну в ширший безпековий контекст [1].

Отже, в умовах відкритої війни, яку Російська Федерація веде проти України, питання інформаційної безпеки набуло статусу одного з ключових елементів національної безпеки. Україна зіткнулася з багаторівневою інформаційно-психологічною агресією, спрямованою на підірив внутрішньої стабільності, морального духу населення, дискредитацію державних інституцій та розмивання єдності суспільства. У відповідь на ці виклики українська держава формує комплексну політику протидії, яка охоплює як інституційні й законодавчі рішення, так і стратегічні комунікації, інформаційну підтримку громадянського суспільства та розвиток критичного мислення.

Одним із визначальних здобутків стало впровадження стратегічних комунікацій як системи взаємодії між державою і громадянами, спрямованої на формування довіри та інформаційної стійкості. При цьому важливим чинником залишається не лише оперативне спростування фейків, а й побудова проактивної інформаційної політики з акцентом на пояснення причин і механізмів дезінформації. Водночас, для досягнення реальної ефективності ці зусилля мають супроводжуватися поглибленою міжвідомчою координацією, створенням єдиної інформаційної платформи й оновленням нормативно-правової бази.

Значну роль у захисті інформаційного середовища відіграють незалежні медіа, журналісти та програми підвищення медіаграмотності, які формують активного, свідомого громадянина, здатного протистояти інформаційному тиску. Важливими також є міжнародні партнерства, які зміцнюють спроможності України в інформаційному протиборстві, відкриваючи доступ до сучасних практик, інструментів і ресурсів країн ЄС та НАТО.

Таким чином, державна політика України з протидії інформаційно-психологічним загрозам є цілісною, стратегічною та гнучкою. Вона поєднує інституційне реагування з розвитком спроможностей громадянського суспільства, правову модернізацію та міжнародну кооперацію. Усе це формує основу для побудови стійкої демократичної держави, здатної захищати свою інформаційну суверенність у довгостроковій перспективі.

References

1. Hulai, V., Bazilyuk, K. Informationsno-psychologichna skladova hibrydnoi viyny Rosiiskoi Federatsii proty Ukrainy (2014-2021 rr.): teoretyko-metolohichni zasady doslidzhennia [Information and psychological component of the hybrid war of the Russian Federation against Ukraine (2014-2021): theoretical and medical bases of research]. Retrieved from: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-223-4-107> [in Ukrainian].
2. Ilnytska, U. Informationsna bezpeka Ukrainy: suchasni vyklyky, zahrozy ta mekhanizmy protidii negatyvnyim informationsno-psykholichnym vplyvam [Information security of Ukraine: modern challenges, threats and mechanisms of countering negative information and psychological influences]. Academic Journals and Conferences. Retrieved from: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/jun/4352/ilnicka0.pdf> [in Ukrainian].
3. Nikolaets, Yu. Derzhavna informatsiina polityka Ukrainy v umovakh povnomashtabnoho voiennoho vtorhennia Rosiiskoi Federatsii: suspilno-mobilizatsiyni potentsial i efektyvnist [State Information Policy of Ukraine in the conditions of a full-scale military invasion of the Russian Federation: socio-mobilization potential and efficiency]. I. F. Kuras Institute for political and ethnonational studies of the National Academy of Sciences of Ukraine. Retrieved from: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2024/05/3_Nikolaets.pdf [in Ukrainian].

DOI 10.34132/mspc2025.01.10.18

Tetiana Lushahina
Bohdan Stoliarchuk

STATE POLICY OF UKRAINE TO COUNTERACT INFORMATION AND PSYCHOLOGICAL THREATS

The abstract is dedicated to the analysis of Ukraine's state policy in the field of countering informational and psychological threats. It reveals the main problematic issues concerning the provision of information security and the enhancement of societal resilience to external informational influence. The importance of intersectoral cooperation, media literacy among the population, and the development of the national information space is emphasized. The prospects for improving state policy in this area are outlined, taking into account the challenges of the ongoing full-scale war.

Keywords: information security, hybrid warfare, strategic communication, media literacy.

Відомості про автора / Information about the Author

Тетяна Лушагіна, канд. політ. наук, доцент кафедри соціології та політології факультету політичних наук Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: t.lushagina@gail.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0001-8599-2923>.

Tetiana Lushahina, PhD in Political Science, Associate Professor of the Department of Sociology and Political Science, Faculty of Political Science, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: t.lushagina@gail.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0001-8599-2923>.

Богдан Столярчук, студент 431 групи спеціальності 052 Політологія кафедри соціології та політології факультету політичних наук Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: stolarcukbohdan119@gmail.com.

Bohdan Stoliarchuk, a student of Group 431, specialty 052 Political Science, Department of Sociology and Political Science, Faculty of Political Science, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: stolarcukbohdan119@gmail.com.

© Т. Лушагіна, Б. Столярчук
22.05.2025.

Стаття отримана редакцією

